

Ökad kvalitet hos Samhall och fler vägar till skyddat arbete (SOU 2025:29)

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har granskat utredningens förslag och bedömningar med utgångspunkt i hur de bedöms påverka rättssäkerheten och effektiviteten inom socialförsäkringsområdet. ISF begränsar därför sina synpunkter till de förslag och bedömningar som berör socialförsäkringsområdet.

Flera av utredningens bedömningar och förslag syftar till att skapa ett välfungerande och stabilt system som ger personer med funktionsnedsättning, vilka inte kan ta ett reguljärt arbete, möjlighet till skyddad sysselsättning. Utredningen påtalar att behovet av skyddat arbete är stort och växande. Det är långt fler personer som behöver ett skyddat arbete än vad Samhall kan ta emot. Minst 10 000 ytterligare personer bedöms kunna vara aktuella för skyddat arbete.

ISF vill särskilt understryka vikten av att det finns tillgängliga skyddade arbeten eftersom sjuk- och aktivitetsersättning inte kan beviljas till personer som kan ta ett skyddat arbete. När det bedöms hur nedsatt arbetsförmågan är ska Försäkringskassan beakta den försäkrades förmåga att försörja sig själv genom förvärvsarbete på arbetsmarknaden. Här räknas även skyddade arbeten in. För personer som vare sig har en tillräcklig arbetsförmåga eller en tillräcklig nedsättning av en sådan förmåga är en tillräcklig tillgång på skyddade arbeten av avgörande betydelse. Om denna möjlighet inte finns är inte regelverket för sjuk- och aktivitetsersättning ändamålsenligt.

9.10.2 Arbetsförmedlingen bör utveckla och följa upp anvisningsprocessen

ISF delar bedömningen att *Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att utveckla enhetliga arbetssätt för prioritering och urval när det finns flera kandidater till en ledig plats hos Samhall. Arbetsförmedlingen bör även ges i uppdrag att följa upp att vidtagna utvecklingsåtgärder i fråga om anvisningar till skyddat arbete hos Samhall har omhändertagit brister och utmaningar som har identifierats i denna utredning och i tidigare genomförda uppföljningar.*

Den nuvarande konstruktionen av sjuk- och aktivitetsersättningen innebär att det finns en grupp personer med funktionsnedsättning som leder till nedsatt arbetsförmåga, men som ändå inte kan beviljas sjuk- eller aktivitetsersättning eftersom de anses kunna ta ett skyddat arbete. När de personerna går från sjukförsäkringen till arbetsmarknadspolitiken anser ISF att det är viktigt att den övergången blir rättssäker och effektiv så att de som är i störst behov av skyddande anställningar också får ta del av dem.

9.11.1 Arbetsförmedlingen bör analysera behov av förändringar i handlägningsprocessen

ISF delar bedömningen att Arbetsförmedlingen bör ges i uppdrag att analysera och identifiera behov av förändringar i handlägningsprocessen till stöd för att arbetssökande med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga med behov av ett kontinuerligt, samlat och personligt stöd ska kunna få det. Med stöd avses sådant stöd som lämnas i myndighetens egen verksamhet, vid behov av samordning med andra myndigheter och när den arbetssökande deltar i aktiviteter som tillhandahålls av anordnare och leverantörer. I uppdraget ska särskilt frågan om möjligheter och risker med myndighetens ärendebaserade arbetssätt uppmärksammas utifrån målgruppens perspektiv.

ISF vill i detta sammanhang påtala att det finns personer som får avslag på sin ansökan om sjukpenning eftersom de bedöms kunna ta ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden. Dessa personer, som inte längre har rätt till ersättning från sjukförsäkringen, behöver garanteras ett rättssäkert och effektivt omhändertagande hos Arbetsförmedlingen i övergången mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Vi vill också lyfta fram resultat från en av våra tidigare rapporter om att det finns en grupp personer som efter att ha fått avslag på sin sjukpenningansökan saknar förvärvsinkomster och inte skriver in sig hos Arbetsförmedlingen. Om regeringen ska undersöka hur behoven hos personer med en av Försäkringskassan bedömd arbetsförmåga bättre kan tillgodoses anser ISF att det är viktigt att även belysa hur övergången mellan Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen kan förbättras. (ISF Rapport 2023:15), *Mellan sjukpenning och arbete*.

Detta yttrande har beslutats av den vikarierande generaldirektören Dan Ljungberg. Utredaren Cecilia Oldertz har varit föredragande. I beredningen har också utredaren Lena Almvik Gombor deltagit. Vid den slutliga handläggningen har chefsjuristen Madelene Bougas Lööf och enhetscheferna Sofie Cedstrand, Måns Nerman, Elin Sundberg samt den tillförordnade enhetschefen Maria Gustavson deltagit.

Dan Ljungberg

Cecilia Oldertz